

Basis

- *Vold er ikke nok for å tilintetgjøre en sivilisasjon. En sivilisasjon dør av likegyldighet overfor de verdiene som har grunnlagt den.*
 - Nicolas G. Davila, forfatter, Colombia
- *Staten er den mest dyrebare av alle menneskelige frembringelser, og ingen anstrengelse er stor nok for å gjøre den i stand til å utføre sin oppgave på best mulig måte.*
 - Alfred Marshall, økonom, Storbritannia

Europas kulturområder

- **1945** 4. februar Jaltakonferansen. Tyskland overgir seg 8. mai. Potsdamkonferansen 17. juli
- 1946 31. januar Den føderale folkerepublikken Jugoslavia opprettes
- 1952 Kull- og stålunion
- **1957** Romatrakten, Det europeiske økonomiske fellesskap opprettes, EEC
- 1967 EEC omorganiseres til EF
- 1972 Storbritannia og Danmark medlemmer av EF. Norge stemmer nei
- 1989 Muren faller 9. november
- 1990 Tyskland gjenforenes 3. oktober
- **1991** Sovjetunionen oppløses 2. juledag. Maastrichtavtalen EU
- 1991 Jugoslavias oppløsning begynner
- 1993 EF omorganiseres til EU med Maastricht-traktaten
- 1994 Sverige, Finland og Østerrike medlemmer av EU. Norge stemmer nei
- 2002 Euroen innføres
- 2004 Østutvidelsen
- 2008 Finanskrisen
- 2015 «Wir schaffen das» Tyskland åpner for betydelig migrantstrøm fra september
- 2016 Flertall i Storbritannia for utmelding av EU gjennom avstemning 23. juni

Endringer i europeisk samarbeid

- 1952 Kull- og stålunionen, Be-Ne-Lux, Tyskland, Frankrike, Italia
- 1957 Romatraktaten
- 1972 **Storbritannia**, Danmark – Irland
- 1986 Sør-Europa
 - Hellas (1981) - Portugal og Spania,
 - Militærdiktaturer 1974, 1974-6,1975
- 1990 Tysk gjenforening (3. oktober)
- 1995 Sverige, Finland, Østerrike
- 1995 (WTO), 2002 (Kina i WTO) Kina
- 2004/6 Østutvidelsen
- 2016 **Storbritannia** stemmer for utmelding

Kommunisme vs kapitalisme

- Mye vil avhenge av disse folkenes innstilling [...], og denne innstillingen vil i hovedsak bli bestemt av ikke ideologiske sympatier, men de vestlige demokratienes og kommunismens respektive økonomiske resultater og sosiale programmer.

– Carr, E.H. (1946): *The Soviet Impact on the Western World*. London: Macmillan

BUHL VS. TURLEY IN SERIES TODAY (1957)

Times Telephone Numbers
 1957
 1957

Los Angeles Times 9 A.M. FINAL

VOL. LXXVII IN FOUR PARTS SATURDAY MORNING, OCTOBER 4, 1957 44 PAGES DAILY 15¢

RUSS SATELLITE CIRCLING EARTH

Polish Capital Swept by Riots
 20,000 Battle Police and Militia, Shouting "Down With Gomulka!"

PITT BEATS TROJANS, 20 TO 14

First 'Moon' Sent 560 Miles High

BEVERLY, Cal., 5 (AP)—The Soviet Union announced today it had sent the world's first artificial moon skimming around the globe and into orbit. A satellite named "Luna" orbited the earth for the first time.

LAIKA

SPACE DOGS

THE WORLD'S FIRST COSMONAUT

1957

SPUTNIK II

TWENTY-FIVE CENTS APRIL 21, 1961

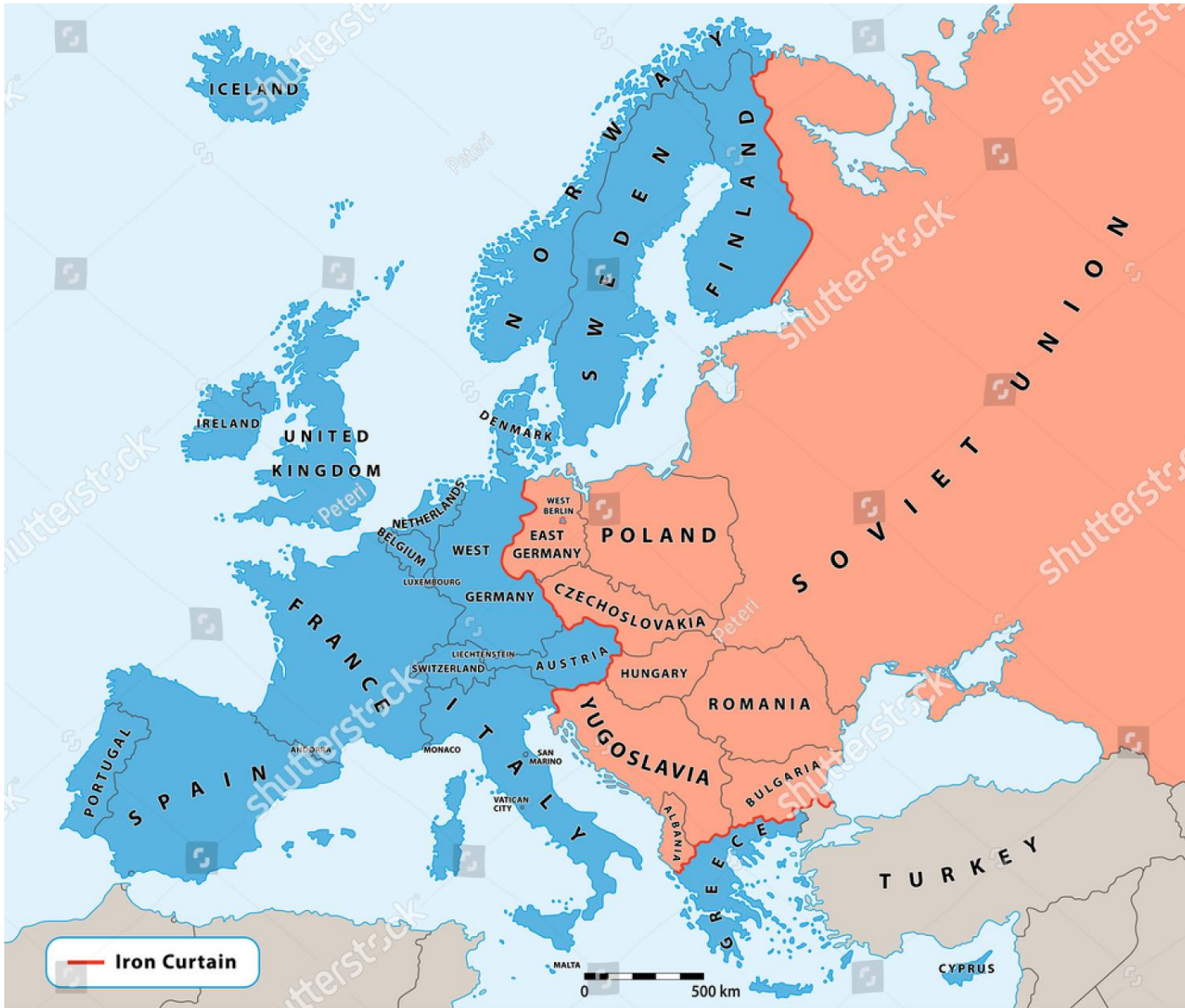
MAN IN SPACE

TIME

THE WEEKLY NEWSMAGAZINE

RUSSIA'S YURI GAGARIN

VOL. LXXVII NO. 17

9. November 1989

”The end of history?” (Francis Fukuyama)

- Nyliberal deregulering ble en del av kampen mot kommunismen
- Murens fall 1989 *legitimerte kapitalismens seier* – militærutgifter redusert
- Intet Sovjetregime som disiplinerte samfunnets ressursbruk politikk og fordeling

- ”Vesten begynte å tro på propagandaversjonen av sin egen ideologi” (Erik S. Reinert)

- **Solnedgang i Japan**

- Østblokkens fall ga **millioner inn i tjenestesektoren** i et liberalisert arbeidsmarked
- **Frihandel** med de undervurderte kommunister - Kinas endring ga en halv milliard arbeidere inn vareproduksjonen
 - Tiananmen square 1989

Festen var i gang!

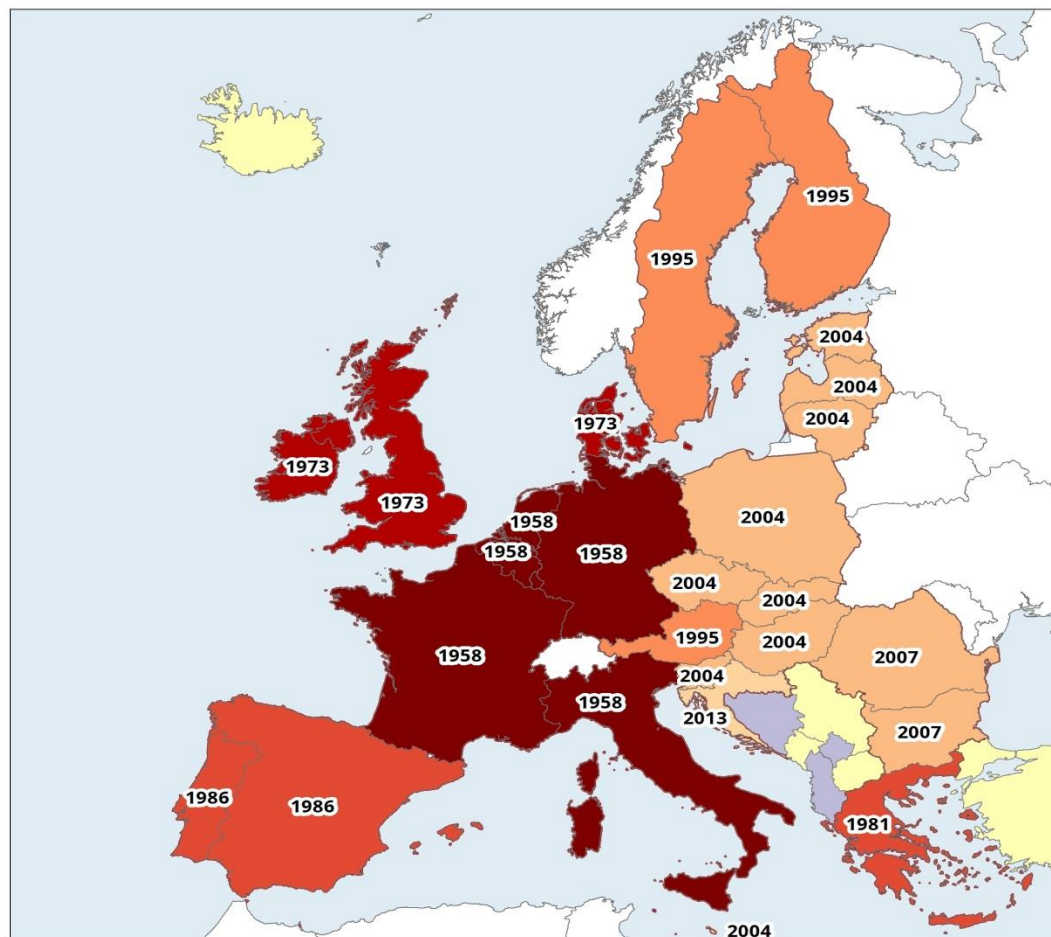
Utvidelsene kan begynne - **jo større marked jo bedre** - jo større marked jo mer solidaritet!

Gjenforening og Østutvidelse

ENLARGEMENTS OF THE EU, 1958 - 2013

1982-1998

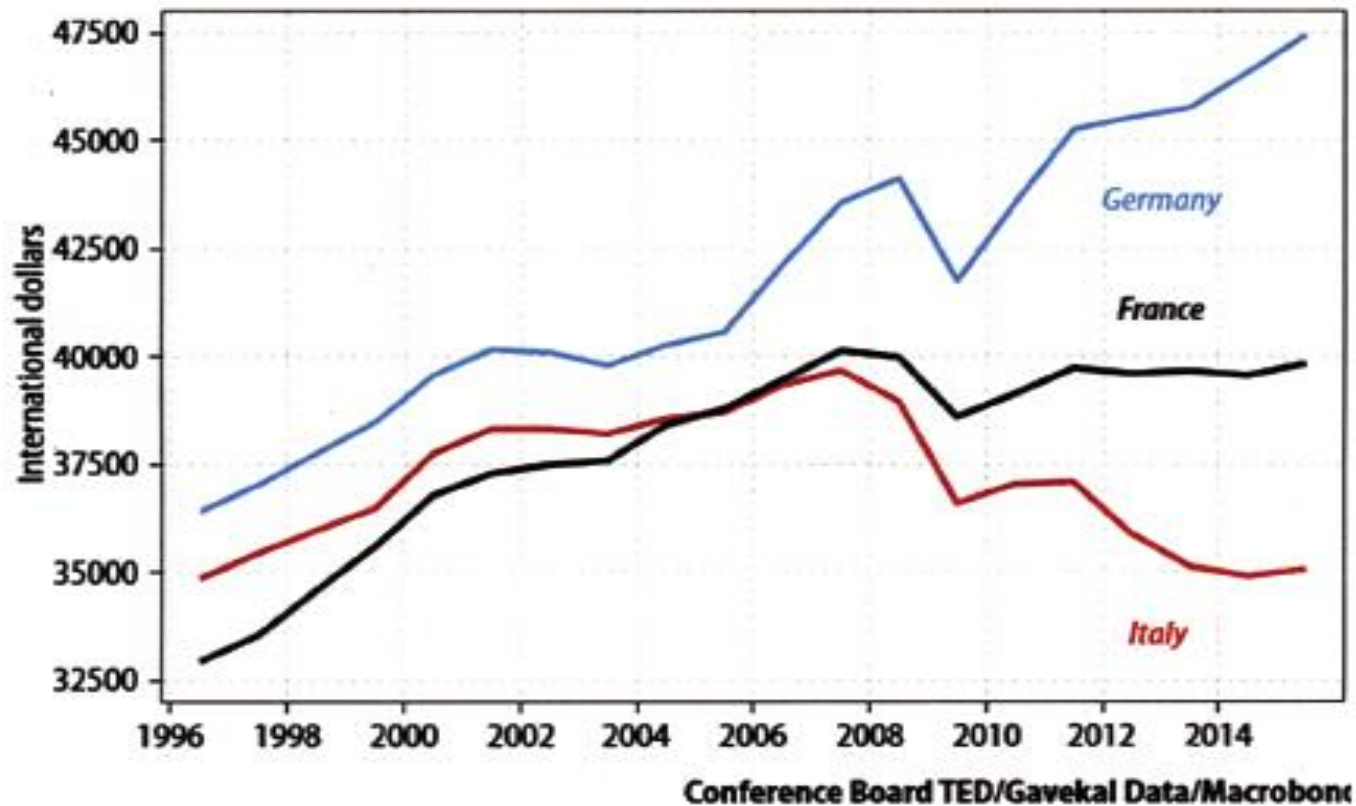

Source: EU

Ideen er så vakker at den kan ikke være feil.

Europroblemet II

Murens fall

Utvikling i Bnp per person 1996-2015 Italia, Frankrike og Tyskland

Eurostat: Hver 6. arbeidstaker i EU er nå lavlønt

... og da er ikke Hellas regnet med.

FORSKJELL: Stor ulikhet i Europa på antall lavlønte - fra land til land, fra kjønn til kjønn. Foto: Colourbox

Thomas Vermes
08.12.2016 kl. 13:57

Del (25)

17,2 prosent av de sysselsatte i EU er lavlønte, mot 8,3 prosent i Norge. Det går fram av tall EUs statistiske byrå [Eurostat](#) offentliggjorde torsdag.

Bak tallet 17,2 skjuler seg store kjønnsforskjeller. 21,1 prosent av kvinnene er lavlønte, mot 13,5 prosent av mennene. Enda større er gapet mellom unge, de under 30, og middelaldrende. 30,1 prosent av de unge er lavlønte, mot 13-14 prosent av ulike aldersgrupper over der. Blant de eldste er hver femte lavlønt.

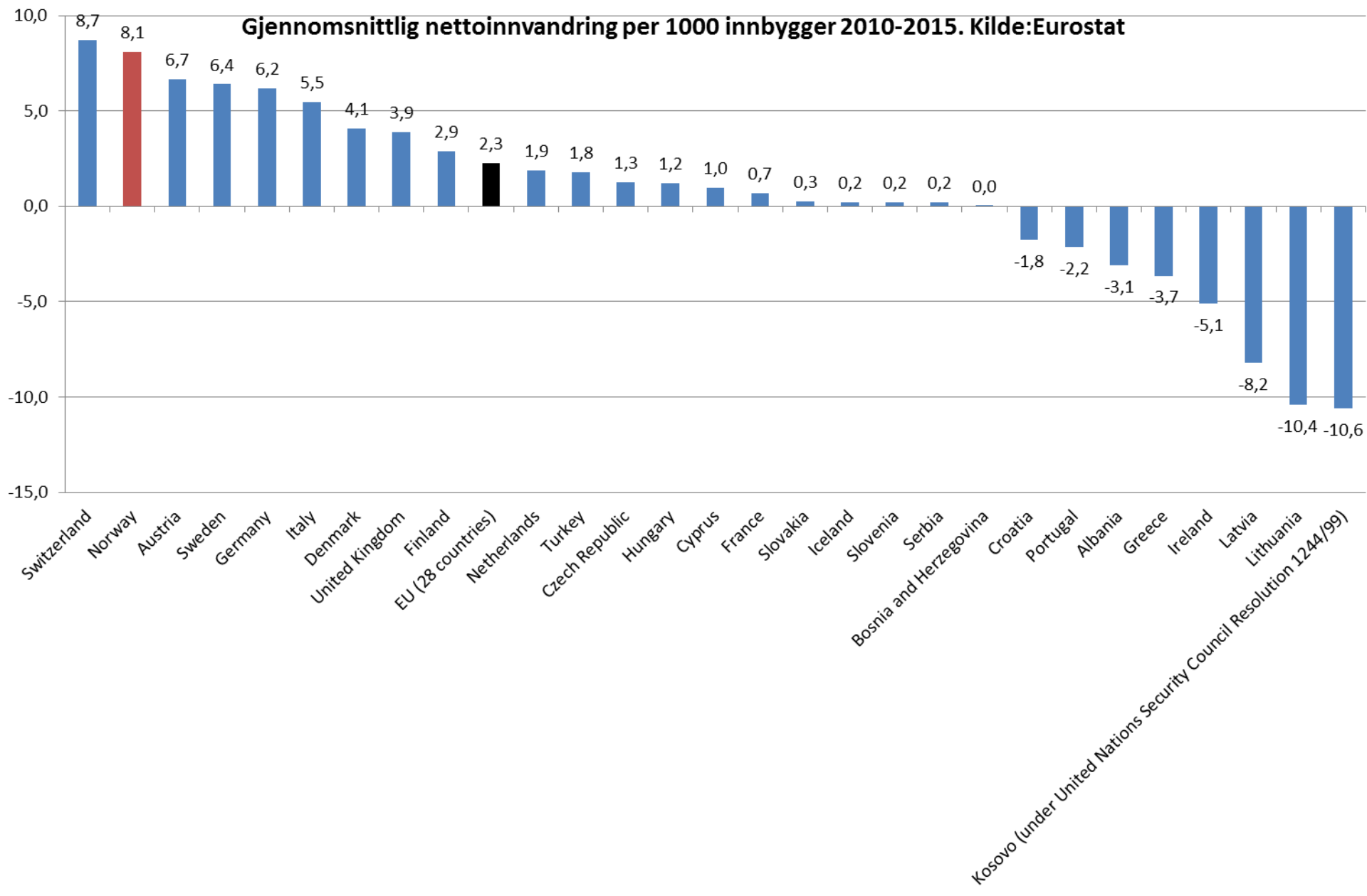
Verst er situasjonen i Latvia, der hver fjerde arbeidstaker faller inn under lavinntekskategorien.

I Sverige er det lavest andel lavlønte, bare 2,6 prosent. Men der ligger grensa for hvem som regnes som lavlønt, langt under norsk nivå, henholdsvis 12,3 og 18,7

Annonse:

Gjennomsnittlig nettoinnvandring per 1000 innbygger 2010-2015. Kilde:Eurostat

Kriser uten løsning?

- Gjeldskrisen knakk nesten Euroen
- Migrasjonskrisen knakk nesten Schengen
- Østutvidelsen knakk nesten arbeidsmarkedet

WHERE TO BE BORN

THE ECONOMIST INTELLIGENCE UNIT CALCULATED WHERE WOULD BE BEST TO BE BORN IN 2013. THE INDEX TAKES 11 INDICATORS INTO ACCOUNT AND IS A FOLLOW UP TO THEIR WHERE TO BE BORN INDEX IN 1988.

1988

COUNTRY RANK

UNITED STATES	1 st	19
FRANCE	2 nd	26
W.GERMANY	3 rd	30
ITALY	4 th	21
CANADA	5 th	9
JAPAN	6 th	25
HONG KONG	7 th	10
UK	7 th	27
SWEDEN	9 th	4
NETHERLANDS	10 th	8

2013

RANK COUNTRY

1 st	SWITZERLAND
2 nd	AUSTRALIA
3 rd	NORWAY
4 th	SWEDEN
5 th	DENMARK
6 th	SINGAPORE
7 th	NEW ZEALAND
8 th	NETHERLANDS
9 th	CANADA
10 th	HONG KONG

Boris Johnsons fratredelsesbrev – «*Headed for status of a colony*»

- “On Friday I acknowledged that my side of the argument were too few to prevail, and congratulated you on at least reaching a cabinet decision on the way forward. As I said then, the government now has a song to sing. The trouble is that I have practised the words over the weekend and find that they stick in the throat. We must have collective responsibility. Since I cannot in all conscience champion these proposals, I have sadly concluded that I must go.”

ABANDON SHIP

Europe 1914

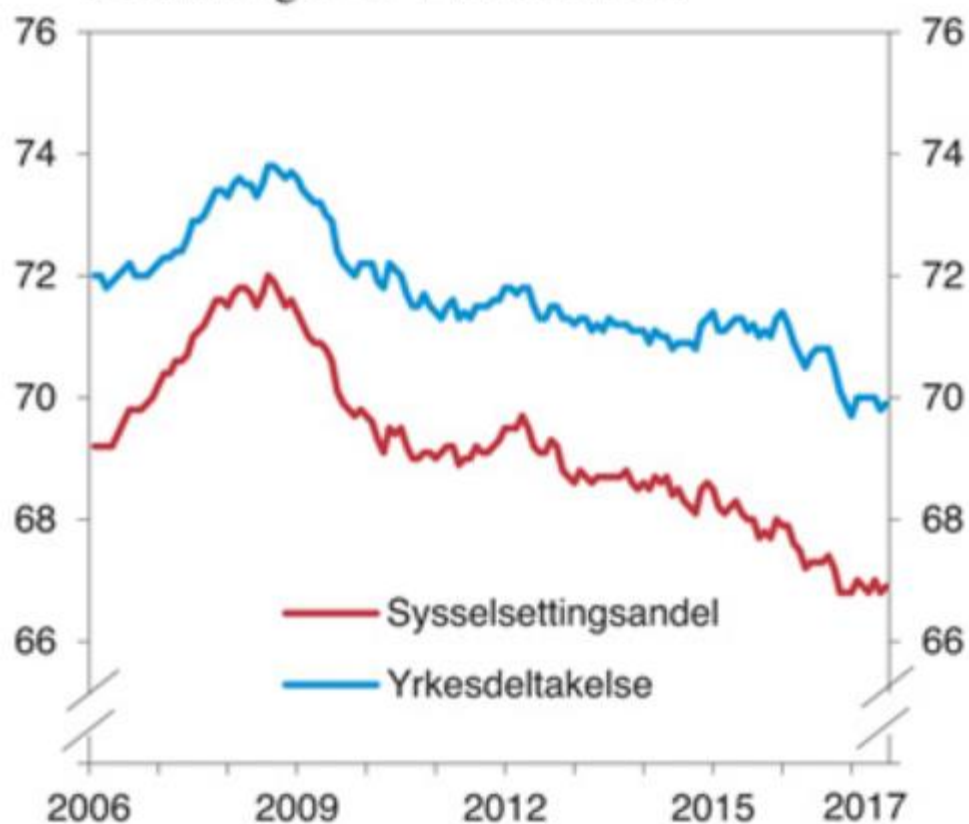
THE BALKANS

400 km
200 mi

Nasjonalbudsjettet

B. Yrkesdeltakelse og sysselsettingsandel.
Befolkningen 15-74 år. Prosent

En strategi for sysselsetting og verdiskaping

Tabell 6.2 Befolkningen fordelt på aldersgrupper. Historisk utvikling og framskrivingen av middelalternativet. 1000 personer. Prosentvis andel

Vis tabellen i full bredde

	1970	1980	1990	2000	2010	2020	2030	2040
I alt	3888	4092	4250	4500	4712	4915	5100	5100
0-19 år	32,2	29,7	26,3	25,9	25,2	23,4	23,1	22,8
20-66 år	56,7	57,5	59,3	60,5	61,7	60,4	58,2	57,8
67-79 år	8,9	9,9	10,7	9,2	8,7	12,0	12,8	14,2
80 år og over	2.2	2,9	3,7	4,4	4,4	4,2	5,9	7,2

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

#7 millioner

Tema for NHOs Årskonferanse er velfungerende bo- og arbeidsmarkedsregioner.

Vi har kalt Årskonferansen *#7 millioner*. Norge vokser raskt. Når dagens 15-åringene fyller 40, kan befolkningen nærme seg 7 millioner. I tillegg til at vi blir flere, bor stadig flere i byregioner.

Publisert 02.01.15
Årskonferansen 2015

(0)

For næringslivet handler dette blant annet om tilgang på arbeidskraft og til markeder, om arealplanlegging, om forvaltning og saksbehandling, og om samferdsel/infrastruktur.

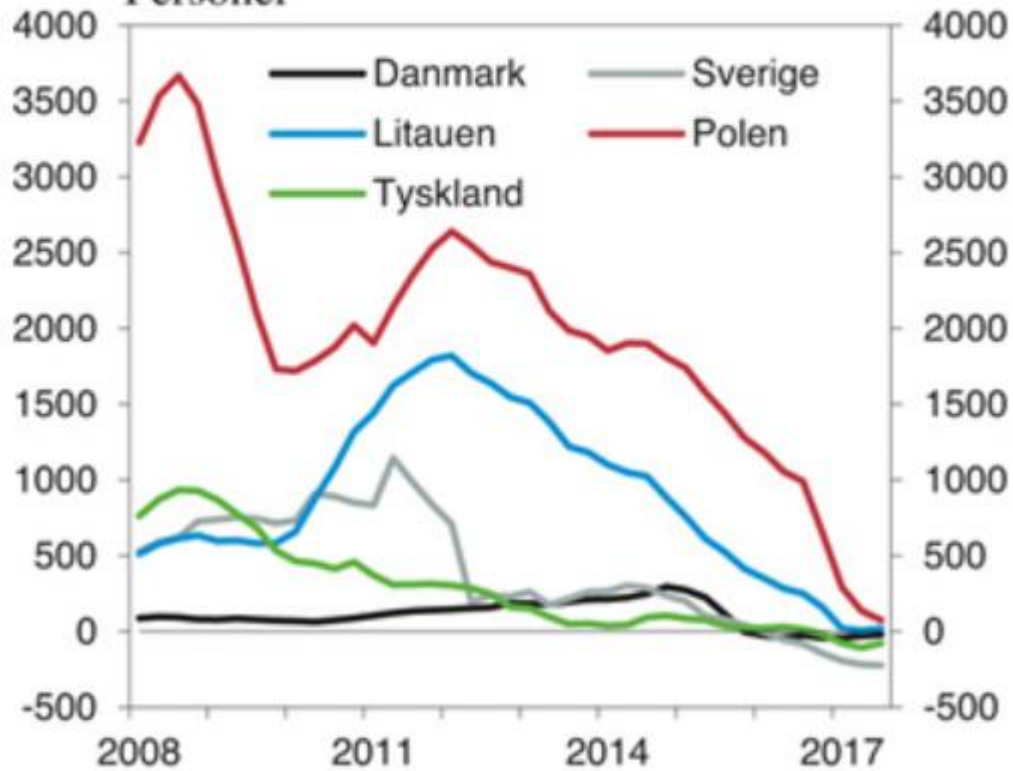
Skal vi sikre velfungerende bo- og arbeidsmarkedsregioner i årene fremover, med fortsatt kraftig befolkningsvekst og sterk konsentrasjon i og rundt regionsentre, vil det kreve store politiske løft.

- Det handler om å bygge bo- og arbeidsmarkedsregioner som evner å tiltrekke seg kompetent arbeidskraft og nye investeringer i næringslivet.
- Det handler om å møte voksesmerter med vesentlige forbedringer i veier og kollektivtransport. Det vil skape velfungerende og miljøvennlige byer. Også verdiskapende

EØS-innvandring

C. Nettoinnvandring etter statsborgerskap¹.

Personer

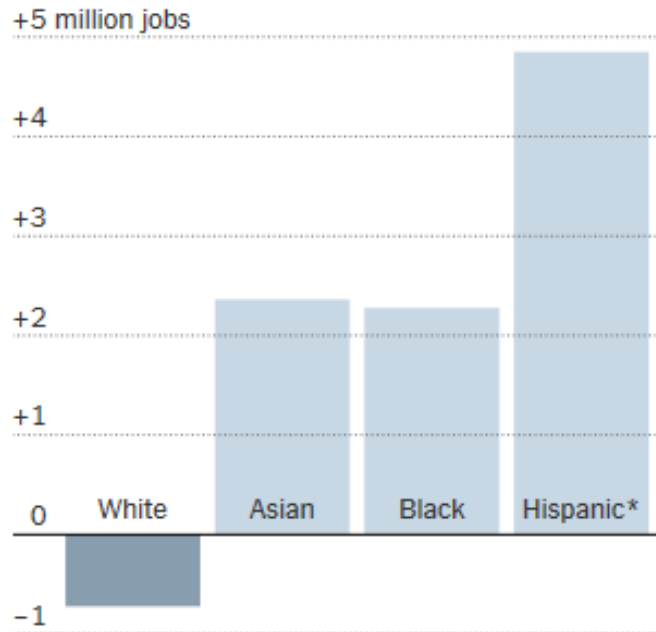

Where Were Trump's Votes? Where the Jobs Weren't (NYT)

For Whites, Fewer Jobs; for Minorities More

While Hispanics, African-Americans and Asian-Americans have enjoyed robust gains in employment, white workers still have fewer jobs than before the recession.

**Jobs added or lost since Nov. 2007,
by race or ethnicity**

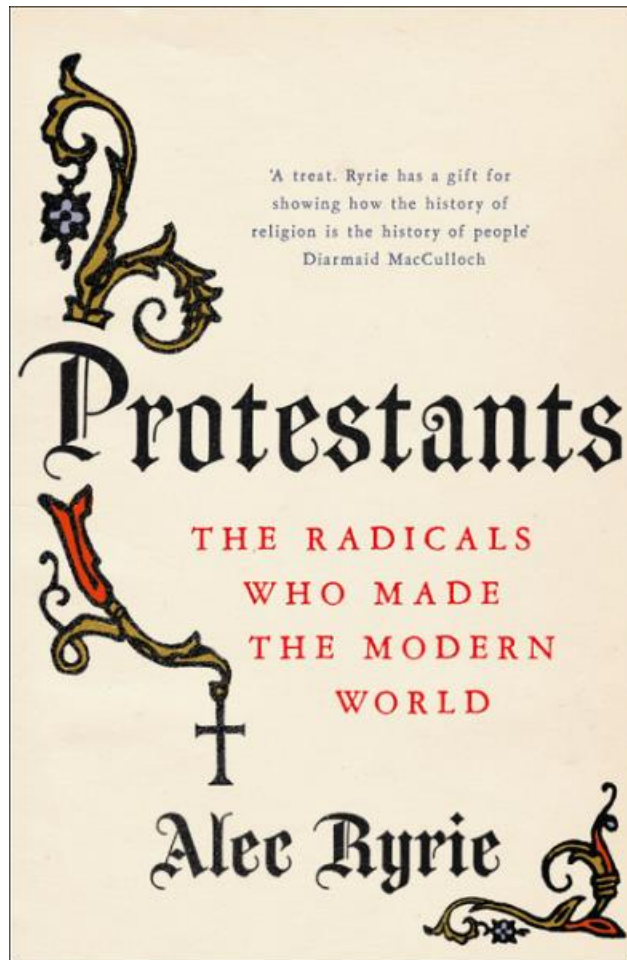
Viktige årstall for Europa

- 1453 Bysants faller
- 1480 Fyrstedømmet Moskva slutter å betale skatt til mongolene
- **1492** Kongedømmet Granada faller, Columbus oppdager Amerika
- **1517 Luthers 95 teser, 31. oktober**
- 1529 Wien beleires første gang av osmanske styrker
- 1572 Krigen mellom Nederlandene og Spania begynner
- 1588 Den spanske armada lider nederlag mot England
- 1618 Tredveårskrigen begynner
- **1648 Freden i Westfalen, fred mellom Nederland og Spania**
- 1683 Wien beleires andre gang av osmanske styrker
- 1789 Den franske revolusjon 14. juli
- 1815 Wienerkongressen
- 1871 Kongen av Prøyssen kronet til tysk keiser i Versailles
- **1914** Skuddene i Sarajevo 28. juni. Første verdenskrig bryter ut 4. august
- **1917 Den russiske revolusjon**
- **1919 Versaillesfreden**
- 1933 Hitler rikskansler 30. januar. Styret fra 23. mars etter fullmaktslover
- 1939 Andre verdenskrig bryter ut 31. august da Storbritannia og Frankrike erklærer Tyskland krig etter invasjonen i Polen

Luthers revolusjon - «Frelst ved tro alene» (Nåden alene)

- Kirkens monopol erstattes av det «protestantiske frie marked» (M. Gaskill 6. mai 2017, FT)
 - Kirkens «mellommanns rolle» kobles ut
 - Koblingen mellom fysiske penger og åndelig frelse oppheves
- Individet myndiggjøres
 - Alle må tilegne seg ordet - lesekunsten
- Paven mister makt
- Fyrsten får makt (Kurfyrst av Sachsen «Fredrik den vise»)
- Staten blir mer enhetlig
- Staten blir rikere

Protestants: The radicals that made the modern world

Det var en politisk
revolusjon ovenfra
og en sosial revolusjon
undenfra

Hauge og statspietismen

- Statspietismen (gudfryktighet), Chr. VI (1735-46)
 - Konfirmasjon 1736, allmueskoleloven 1739
 - Grunnloven 1814
 - Kommunale reformer– ref formannskapslovene 1837 år senere
- Handling skal følge tro
- Hauge den fremste eksponent 1795-1824
- «Gudsfrygt med nøysomhet er en stor vinning»

Eks Sunnmøre haugiansk bakgrunn (Ola H. Grytten):

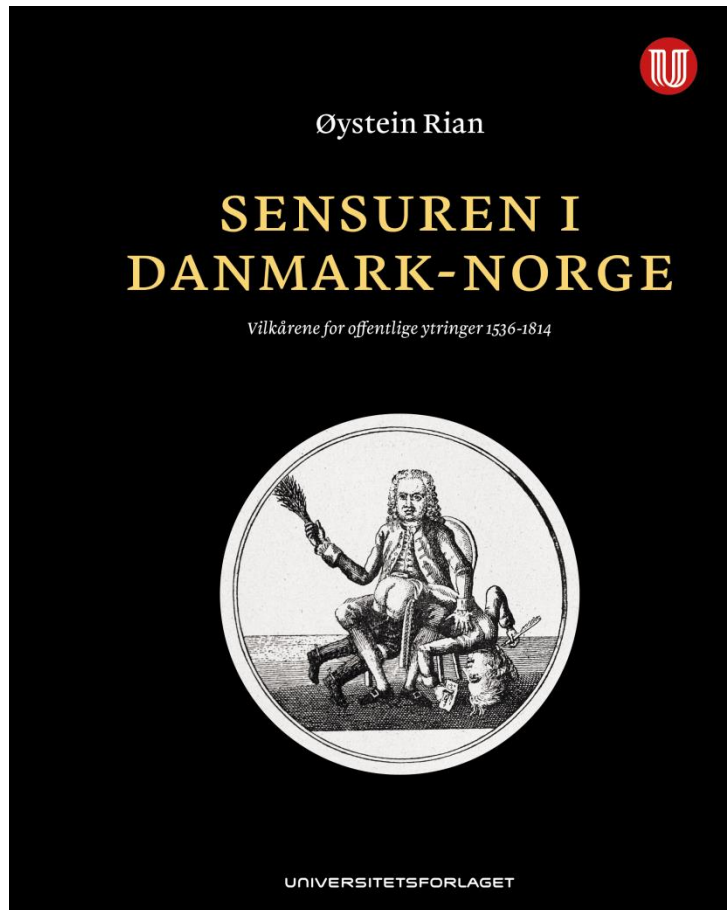
14 av 19 møbelfabriker i Sykkylven

Ca. 2/3–3/4 av de store fiskebåtrederiene i Ålesund-regionen

2/3–3/4 av fisketilvirkerne i samme område

3/4– 4/5 av rederiene og verftene på ytre søndre Sunnmøre.

Sterk stat – lav toleranse

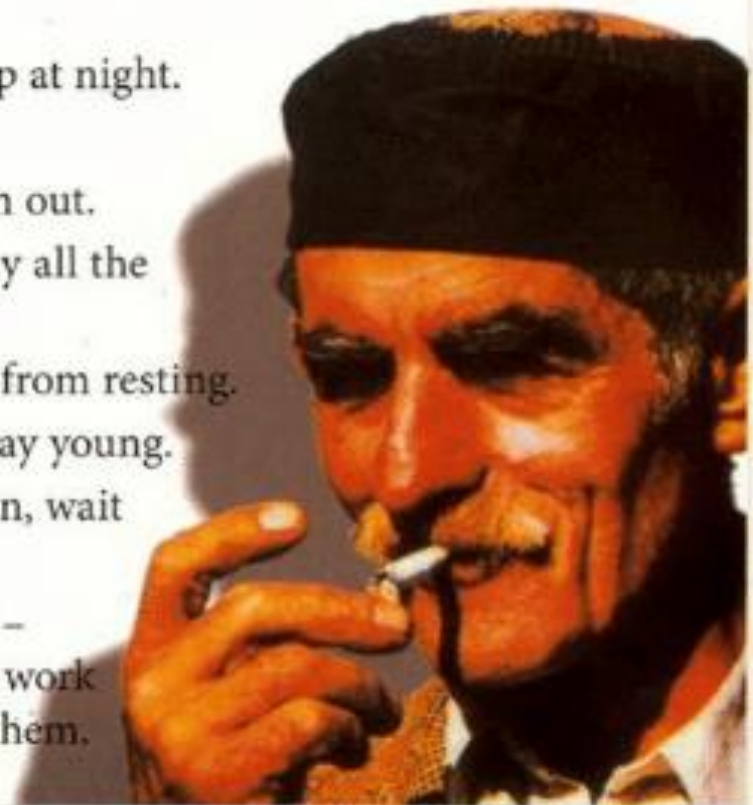
- «Pay – pray – obey»
- Dissenterlov til 1845
- Jesuitter ingen adgang til riket 1956
- Sverige et samfunn med 99 % lutheranere til 1952
- Til 1858 måtte katolikker gå i eksil

Weber: Den protestantiske etikk og kapitalismens ånd

- «I kjernen av Webers forklaring ligger ideen om at moderne kapitalisme fremfor alt fordrer en aktiv, rasjonaliserende mentalitet. Verken kinesisk konfusianisme (rasjonell, men passiv), islam (aktiv, men irrasjonell) og hinduisme (passiv og irrasjonell) har denne vitale kombinasjonen.
- **Weber:** «Det gikk ingen vei fra de ikke-intellektuelle klassene i Asias magiske religiøsitet, til en rasjonell, metodisk livsførsel.»
- Men europeisk protestantisme hadde (tilfeldig) frembrakt den avgjørende psykologien (og det institusjonelle rammeverket) som gjorde gjennombruddet mulig.»
 - Historikeren John Darwin

10 MONTENEGRIN COMMANDMENTS

1. Man is born tired and lives to get a rest.
2. Love thy bed as you love thyself.
3. Rest during the day, so you can sleep at night.
4. Do not work – work kills.
5. If you see someone resting, help him out.
6. Work as little as you can, and convey all the work you can to another.
7. In shade is salvation – nobody died from resting.
8. Work earns illness – do not pass away young.
9. If you have an urge to work, sit down, wait and you'll see it will pass.
10. When you see people eat and drink – approach them, when you see them work – withdraw yourself not to trouble them.

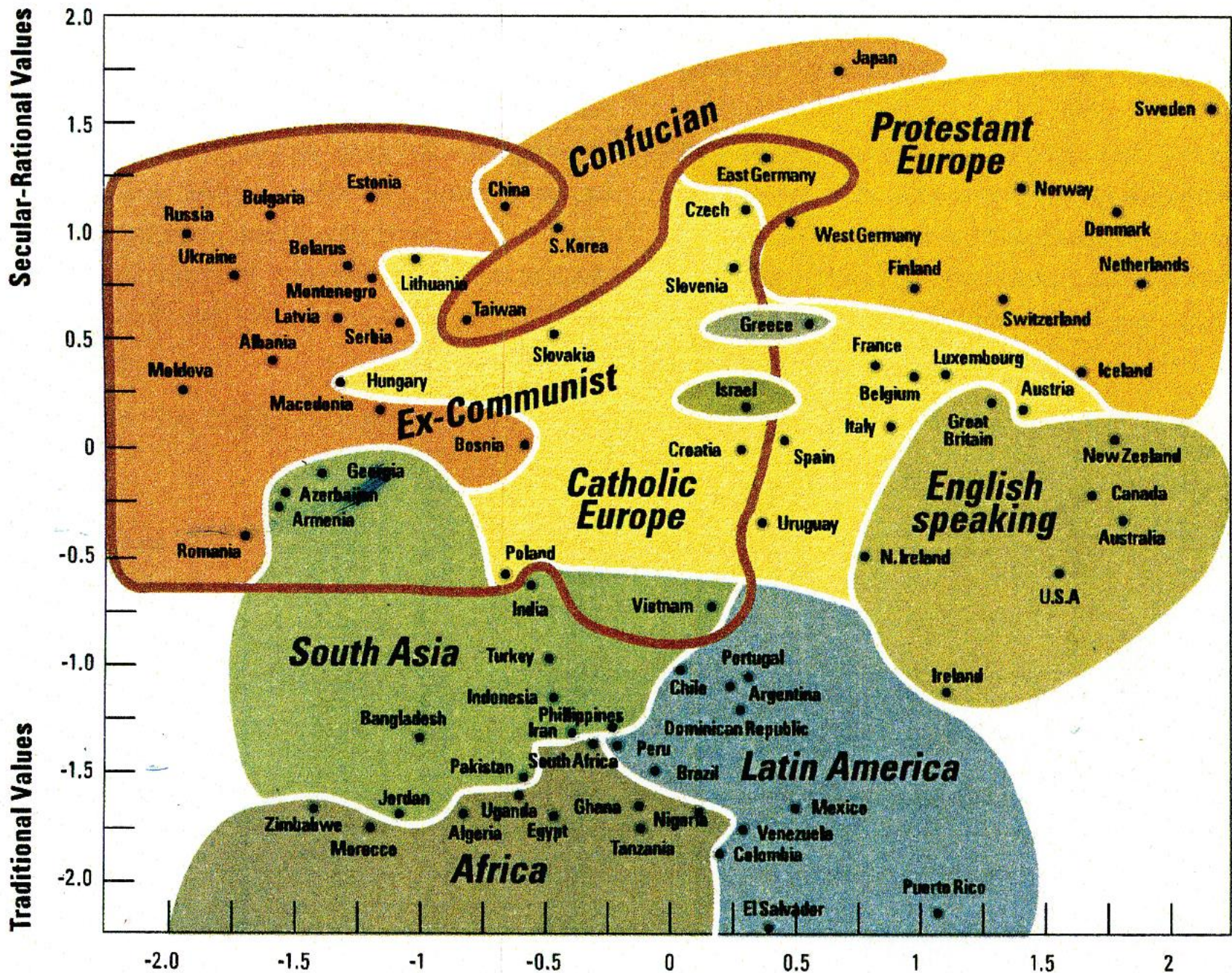

Habsburgerne

«Etter karolingernes fall på 800-tallet, gjorde habsburgerne på 1500-tallet det mest fremgangsrike forsøket på å etablere et imperium i Europa. Der hvor de lyktes, i allianse med den katolske kirken, knuste de vitenskapelige fremskritt, avvikende religiøse oppfatninger og den merkantile middelklasse. Men de klarte ikke å få kontroll over det nordlige Tyskland, de nordlige delene av Nederlandene, Frankrike, Sveits og England. Disse områdene ble tilfluktssteder for undertrykte grupper som førte med seg teknologisk kunnskap og kapital.»

Åkvik Nilsen (1995)

REF Westfalen

Survival Values

Self Expression Values

Da autoritære regimer dominerte

Regimer i 1938
(før Anschluss)

 Demokratisk styre
Territorium under formynderskap

 Kommunistisk styre

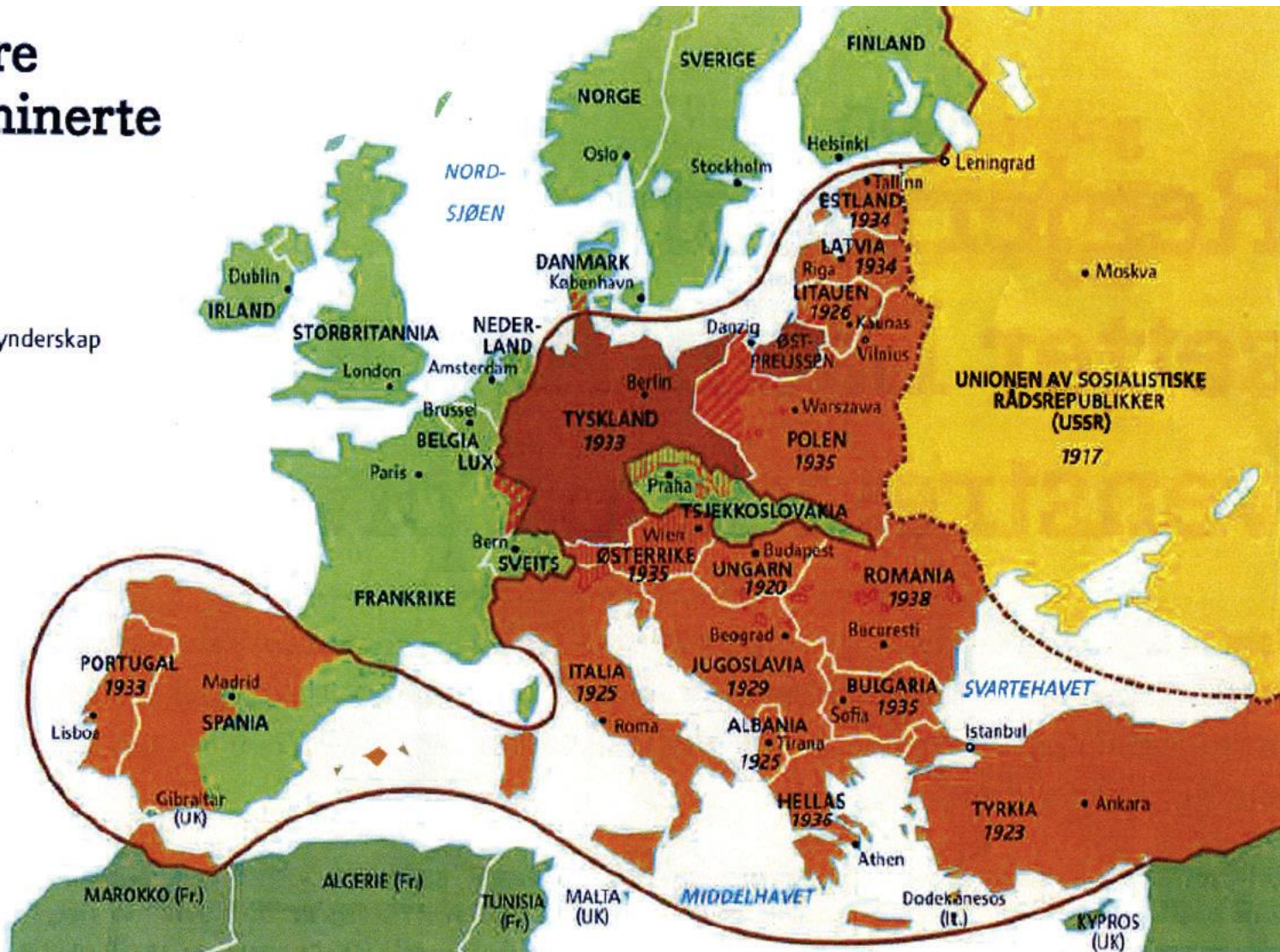
 Autoritært styre

 Nazistisk styre

1933 Året styret ble innført

 Tyske territoriale tap
(Versaillestraktaten)

 Tysktalende befolkning

Europe

Map not to scale
Copyright © worldatlasbook.com

9. November 1989

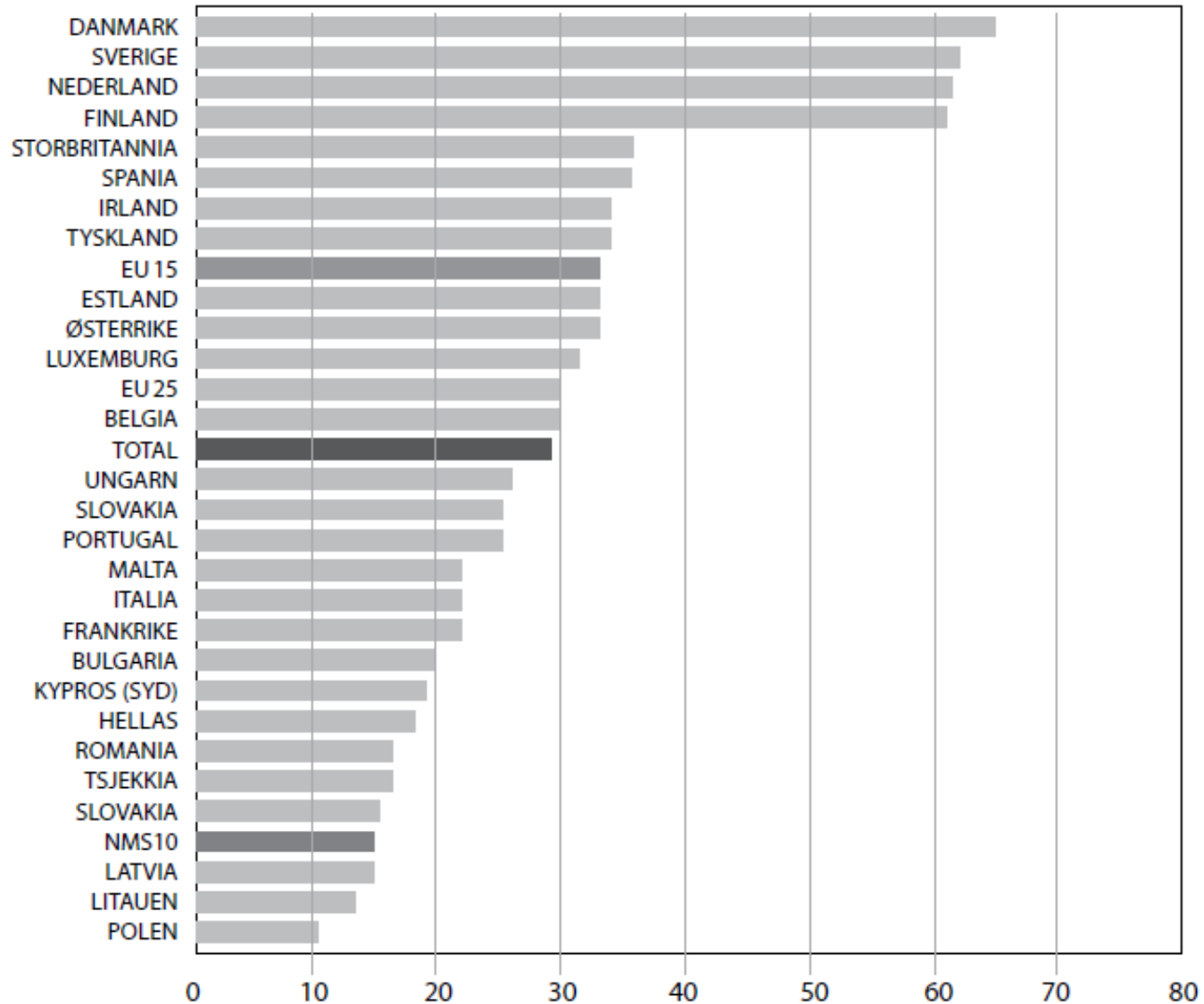

Den norske modellen

- Nasjonalstat
- Familiejordbruk
- Statskirke og luthersk protestantisme

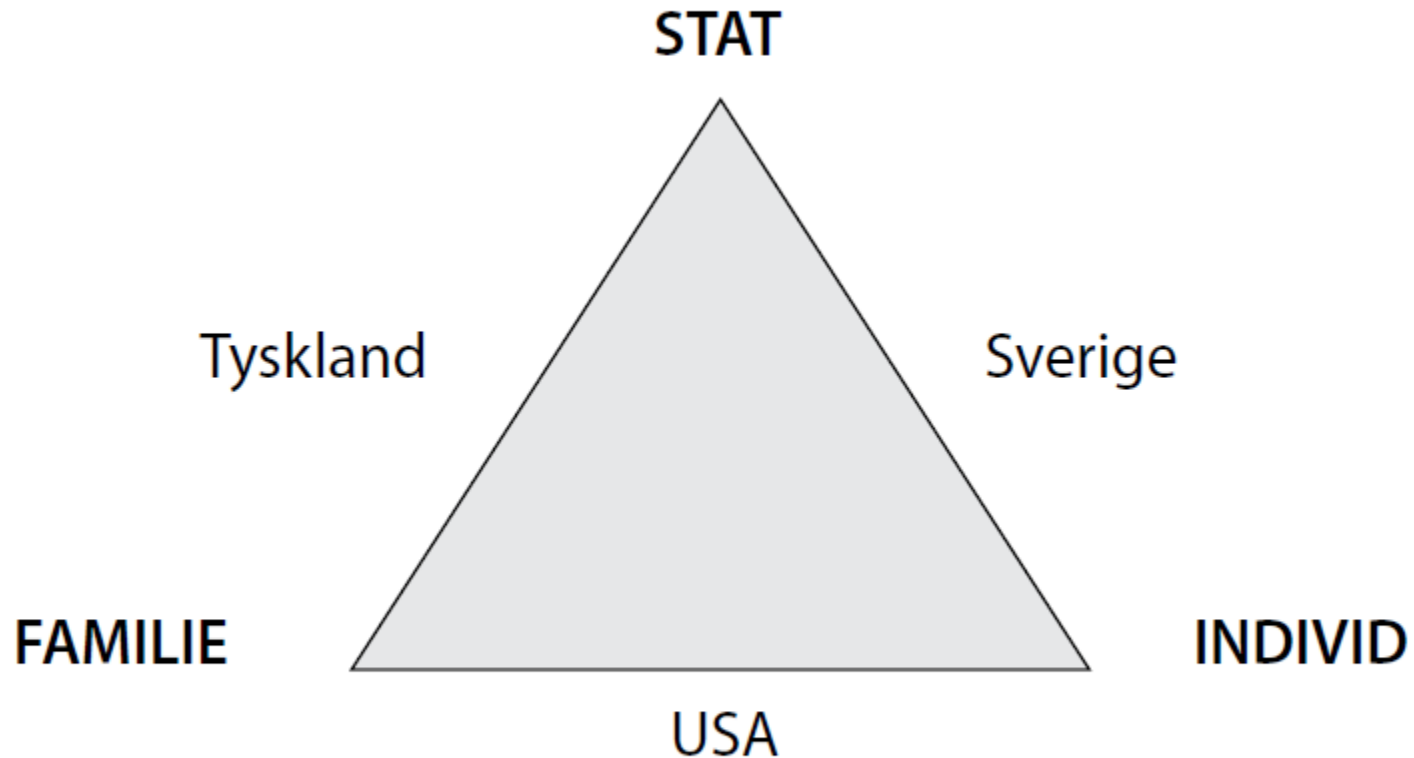
- Høy sosial kapital og tillit
- Fagforeninger og organisasjonsliv
- Kvinnefrigjøring

Tillit i forskjellige samfunn

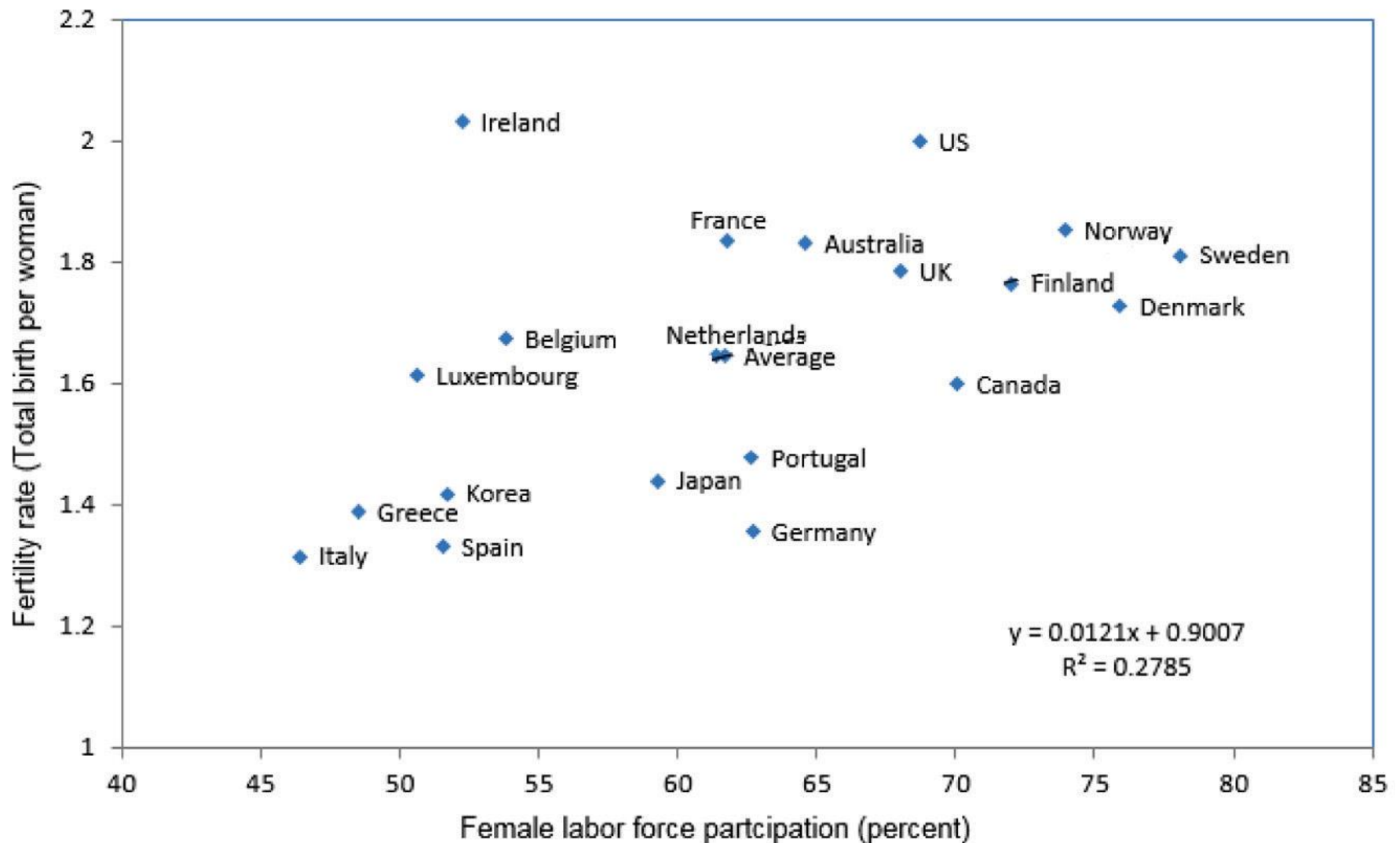
Tillitt til staten

- Den greske forfatteren Aris Fioretos
- «Jeg har nettopp besøkt landet [Hellas] og er ikke det minste optimistisk. Det er ille og kommer til å bli verre. Folk er vant til at staten er noe som man enten utnytter eller bekjemper. Man kan ikke stole på den. I Norden har vi tillit til staten og betaler vår skatt med en viss glede. I Hellas blir man betraktet som en idiot hvis man støtter noe som ikke vil en noe godt. Familien er det eneste man kan stole på. Akkurat nå er troen på staten på et bunnivå. Det fins ingen middelklasse, bare rike og fattige. Kløften blir stadig større.»

Dynamikken og makt knyttet til moderne velferdsstater, i spennet mellom familie, stat og marked og typiske stater i hver kategori– (Berggren & Trägårdh (2011))

Kvinnelig yrkesdeltakelse og fødselstall

«Sekularisert protestantisme»

- Den danske historikeren Uffe Østergaard vurderer sammenhengene knyttet til stat og kirke slik:
 - *Det er [...] neppe hasardiøst å påstå at lutherdommen via en lang rekke mellomregninger førte til sosialt demokrati og dermed til den lokale forvaltning av statlig bestemte lover og forordninger, samt sentralt fastsatte sosiale ytelser.*
 - Se Agøy 2011 s. 12.

Statskirke - folkekirke

- Danmark
 - Giftemål
 - Statskirke
- Norge
 - Seperasjon
 - Folkekirke
- Sverige
 - Skilsmisse

Statlig kristendom. Kirkemøtet skal forme en ny, norsk folkekirke. I Danmark har de valgt å beholde statskirken.

Kirke og stat - et sterkt ekteskap

Debatt

Bertel Haarder
kirkeminister,
Danmark

Et langvarig og stabilt ekteskap, en separasjon og en gjennomført skilsmisse. Den evangelisk-lutherske kirken i Danmark, Norge og Sverige har nå valgt tre forskjellige modeller for regulering av forholdet mellom kirke og stat.

Som dansk kirkeminister må jeg innrømme at det som før var standardmodellen i Norden, er nå blitt en dansk spesialitet. Nesten 80 prosent av befolkningen er medlem av folkekirken og et stort flertall av politikerne ser kirke-stat-forholdet som like grunnfestet som det danske kongehuset. Og så er det - heldigvis - langt mellom de gangene de geistlige tar folkekirken til inntekt for rent politiske holdninger. Det er annerledes i både Norge og Sverige.

Naturligvis kommer diskusjonen om folkekirkens særstilling opp med jevne mellomrom. For 12 år siden skrev teologer debattboken *Nedlæg folkekirken - det oppgående dødsleje* med den dystre forutsigelsen at innen ti år ville en så anakronistisk institusjon som folkekirken ha sagt farvel til sitt siste medlem.

Sterkt fundament

Folkekirkens fundament er vesentlig sterkere enn det selv teologiske

langt i Danmark om kun kirkegang eller vakdende tro problematiseres som store kirkelige problemer. Mån er absolutt velkommen julaften, uansett om det er den eneste gangen i året man viser seg i kirken. Og det blir aldri kirkens oppgave å fortelle menigheten at troen ikke er god nok.

I 1849 forestilte grunnlovsfedrene seg at folkekirken skulle ha sin egen forfatning og ledelse. Men det materialiserte seg aldri, og jeg ser ikke noe stort behov for det nå. Saken er at politikerne er bedre til å skape forlik mellom stridende parter enn en kirkelig forsamling. Det er politikerne, og ikke de geistlige, som sammen holder fast i kirken. For, som tidligere statsminister Stauning sa: Når de hellige slåss, er fanden løs!

Kirkeskatten

Folkekirken er i overveiene grad betalt av medlemmene via kirkeskatten. Kirken mottar imidlertid også et statstilskudd, som blant annet går til prestelønninger. Det provoserer de sekulære, men finansdepartementet har regnet ut at det er tvisomt om det er staten som tjener på kirken eller kirken som tjener på staten i totalregnskapet.

Det går altså godt an å imøtekomme sekulære ønsker om at staten ikke skal medfinansiere prestelønningene. Om de nåværende ordningene blir endret, må kirken imidlertid kompenseres for å ta vare på de utallige, fredede middelalderkirkerne som er vår kulturarv. Kirkeskatten betaler også for folkekirkens arbeid med sivil registrering og be-

statsministeren.net
11853

BRABEK

Ti-år med stigende velstand, industrialisering og demokratisering har nådd toppen. Det tok to generasjoner etter andre verdenskrig å bygge opp velferdsstaten og sosiale seire og folkestyre og fordeling, som etter hvert alle tok for gitt. Men det har bare tatt få år å demontere mye av dette i Sør-Europa og bringe flere stater tilbake den sosiale usikkerhet som preget vanlige folk før innføringen av velferdsstaten.

Nå står Europa overfor utfordringer på nivå med trettiårene, men med en statlig gjeldsgrad som etter en krig, politiske løsninger som har strandet og en produksjonssektor som skal klare overgang til automatisering og fornybar energi.

Norge med en særlig god sosial modell har mye å ta vare på. Da må vi kjenne både forutsetninger for modellen og hvordan vi skal ta den videre i et Europa der statssamarbeidet skal finne nye former. Uten å forstå de lange historiske linjer i Europa, de ulike kulturområdene og nasjonalstatens rolle, vil verken Norge eller andre europeiske land greie denne overgangen. En overgang som krever en ny sosial kontrakt, og et mer realorientert statssamarbeid tilpasset det enkelte lands kultur og historie.

Chr. A. Smedshaug har en doktorgrad fra Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. Han har arbeidet med Internasjonale spørsmål og jordbrukspolitikk i Landbruks- og matdepartementet og Norges Bondelag. Han har siden 2011 vært daglig leder i analyseselskapet AgriAnalyse som arbeider med handelspolitikk, EU og politisk økonomi. Han har skrevet flere bøker bl.a. «Feeding the world in the 21st century». 2010, Anthem Press, London. «Kan jordbruket fø verden?» Universitetsforlaget. 2. utg 2012, og «Gjeld. Hvordan vesten lurte seg selv». ResPublica. 2. utg 2014.

KOLOFON

ISBN 978-82-300-1521-6

www.kolofon.no

Chr. A. Smedshaug

EUROPA etter EU

Chr. A. Smedshaug

EUROPA etter EU

Den norske modellen, nasjonalstaten
og europeisk samarbeid

“It is about avoiding a 1930s moment”

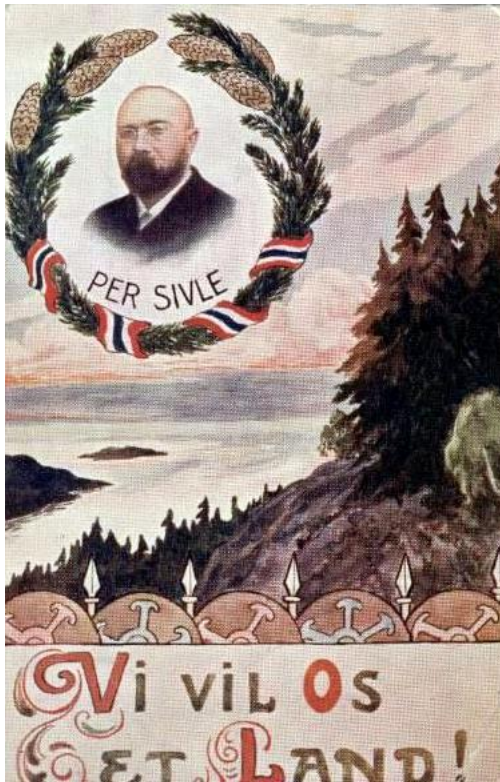

- Krisa 1930- skapte grunnlaget for velferdsstaten
- Krisa 2010- begynnende avvikling av velferdsstaten

- Større redningspakke
- Trykke penger
- Mer penger til IMF

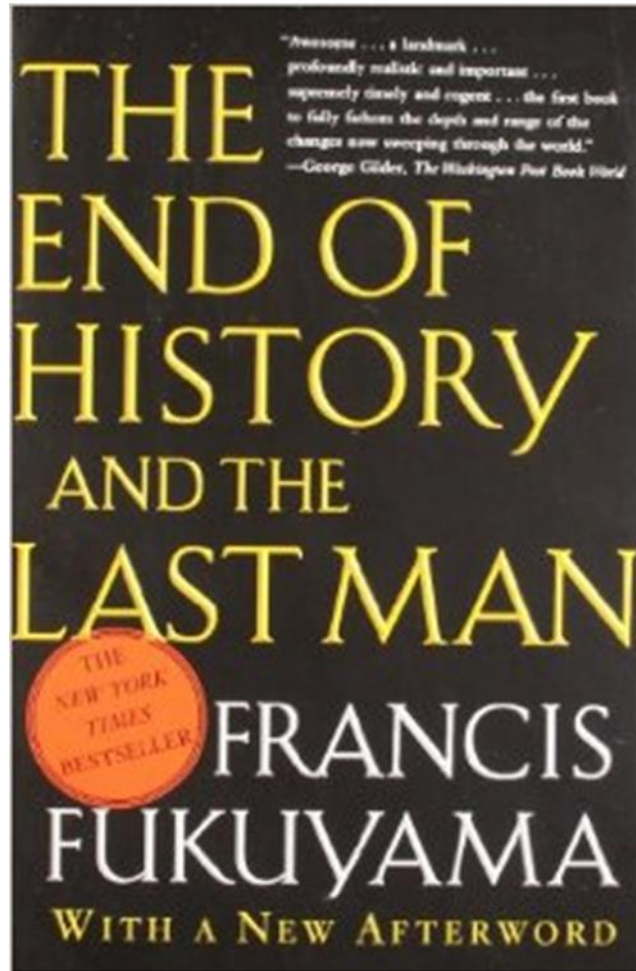

«Vi vil os et land»

- Vi vil os et Land, som er
frelst og frit
og ikke sin Frihed
maa borge.
Vi vil os et Land, som er
mit og dit,
og dette vort Land
heder *Norge*.
Og har vi ikke
det Land endnu,
saa skal vi vinde det,
jeg og du!

Fra «The end of history» til «The future of history»

- «Den mobiliseringen vil imidlertid ikke skje, så lenge middelklassen er bundet til forestillingene knyttet til forrige generasjon: at interessene deres er best tjent med stadig friere markeder og mindre stater. Den alternative fortellingen er der ute og venter på å bli fortalt”.

”The end of history?” (Francis Fukuyama)

- Nyliberal deregulering ble en del av kampen mot kommunismen
- Murens fall 1989 *legitimerte kapitalismens seier* – militærutgifter redusert
- Intet Sovjetregime som disiplinerte samfunnets ressursbruk politikk og fordeling

- ”Vesten begynte å tro på propagandaversjonen av sin egen ideologi” (Erik S. Reinert)

- **Solnedgang i Japan**

- Østblokkens fall ga **millioner inn i tjenestesektoren** i et liberalisert arbeidsmarked
- **Frihandel** med de undervurderte kommunister - Kinas endring ga en halv milliard arbeidere inn vareproduksjonen
 - Tiananmen square 1989

Festen var i gang!

Utvidelsene kan begynne - **jo større marked jo bedre** - jo større marked jo mer solidaritet!